موضوعیت یقین و قاعده اشتراک الاحکام بین العالم و الجاهل

دیروز اشتراک احکام بین عالم و جاهل را عرض کردم. این‌ها نکات ظریفی است. در پیشرفت بحث عرض می‌کنم. ما یک اجماع محکمی داریم که مکرر هم تکرار شده؛ اشتراک الاحکام بین العالم و الجاهل. خب مستحضر هستید قدر مسلم این اجماع که خیلی محکم است مربوط به چیست؟ مربوط به اشتراک احکام بین عالم و جاهل در نفس حکم است. نه در موضوع حکم. در نفس حکم، اشکال ثبوتی هم دارد. مثال‌های آن هم که واضح است. مثالً در یک حکم تکلیفی؛ آن جایی که مرحوم مظفر اشکالات ثبوتی را مطرح کردند می‌خواستند توجیه کنند. جهر و اخفات در نماز ظهر، قصر و اتمام در نماز مسافر؛ قصر واجب است، بر چه کسی؟ بر کسی که بداند قصر واجب است. خود حکم وجوب قصر، منوط به علم به وجوب قصر است. خب آن جا گفتند اشکال ثبوتی دارد.

آن جا که گفتیم اشتراک الاحکام، یعنی اشتراک نفس حکم تکلیفی یا نفس حکم وضعی؛ نماز واجب است، بر چه کسی؟ بر کسی که می‌داند واجب است! نه، این‌طور نیست. اگر ندانند هم واجب است. خمر نجس است، برای چه کسی؟ الخمر نجسٌ لمن یعلم انه نجس؛ اگر علم به حکم وضعی نجاست خمر ندارد اصلاً نجس نیست! این اصل اجماع بود. اجماع بود که گفتند اشتراک الاحکام یعنی احکام تکلیفی و وضعی؛ در نفس الحکم؛ بین العالم و الجاهل.

به این‌که اشکال ثبوتی آن سر برسد یا نرسد کار ندارم. اصلاً اشکال ثبوتی می‌کردند که نمی‌شود و محال است. اجماع هم بر آن بود. آن اشکال باشد. آن چه که الآن بحث ما است، اشتراک خود حکم نیست. علماء نمی‌خواهند این را بفرمایند. در منتقی نمی‌خواهند بگویند وجوب صوم برای کسی است که بداند واجب است. نمی‌خواهند این را بگویند. علم به موضوع دخیل در موضوع و اصل انشاء حکم است. وجوب صوم برای کیست؟ نه برای شهر مبارک و ایام شهر مبارک است، وجوب صوم است برای شهر مبارکی که علم به آن حاصل شده باشد. آن علم، جزء موضوع وجوب است. نه خود حکم. الآن در این‌جا این محال است؟ نه، اشکال ثبوتی ندارد. بلکه شما می‌توانید برگردید و بگویید که واقع است. حاصل ادعای منتقی و مرحوم اصفهانی همین است که این واقع است. اصلاً قوام ماه مبارک و اناطه حکمش به یقین است. یقین که نبود آن هم نیست.

خب الآن که در چنین فضای علم می‌خواهد جزء الموضوع شود؛ الآن که این روایات را آورده‌اند، اگر صحبت از استصحاب است پس چرا شک و ظنی را می‌گویند؟ چرا می‌گویند «ایّاک و الشک»؟! خب باید یقین را محور قرار بدهند. پس دو بحث است. شارع در ماه مبارک رمضان به‌دنبال یقین است. من این نکته را عرض می‌کنم روی آن تأمل کنید. دیروز هم عرض کردم.

بازبینی #1
ایجاد شده 9 ژوئن 2026 14:42:53 توسط ... .
به روزرسانی شده 9 ژوئن 2026 14:43:19 توسط ... .